

STRATEJİK GÖRÜNÜM

AYLIK BÜLTEN

Küresel Jeopolitik Görünüm: İsrail'in Filistin'e Yönelik Saldırıları Sürerken AB Eleştiri Dozunu Artırıyor*

İsrail'in Hamas'a yönelik operasyonları ve Gazze'de uyguladığı abluka daha fazla sivilin ölümüne ve insan hakları ihlallerinin yaşanmasına neden oluyor. Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Kaja Kallas “İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları, Hamas'la savaşmanın ötesine geçiyor” ifadelerini kullandı.

Gazze'de sağlık bakanlığı, İsrail'in Mart ayındaki ateşkesin ardından gerçekleştirdiği hava saldırıları ve diğer askeri eylemlerde 3.924 kişinin öldüğünü açıkladı. İsrail ise Hamas'ı yok etmek ve grubun elindeki rehineleri geri almak için harekete geçtiğini öne sürüyor. Mayıs ayında Han Yunus'ta düzenlenen bir hava saldırısında Filistinli bir doktorun 10 çocuğundan dokuzu, Gazze'de ailelere barınak sağlayan bir okul binasında ise en az 35 kişi [öldürüldü](#).

* Dr. Yunus Karaağaç , Arel USAM, yunuskaraagac@arel.edu.tr

Alman Şansölyesi Friedrich Merz İsrail'in hedeflerini "artık anlamadığını" açıklayarak, "Sivil halkın etkilenme biçimi... artık Hamas terörizmine karşı mücadeleyle haklı gösterilemez" ifadelerini kullandı. AB, Gazze'ye insani yardım sağlayan en büyük bağışçılardan biri olmasına rağmen yardımın çoğunun şu anda ihtiyaç duyan Filistinlilere ulaşmadığını [paylaştı](#). İsrail, Mart ayında Gazze'ye tam bir abluka uyguladı ve ancak 11 hafta sonra yardımın bir kısmının ulaşmasına izin vermeye başladı.

AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, İsrail'in Gazze'nin sivil altyapısına yönelik son saldırılarını "iğrenç" ve "orantısız" olarak nitelendirdi. Bu niteleme, İsrail'in Gazze'deki askeri saldırısını sonlandırmasını talep eden İngiltere, Fransa ve Kanada'nın şimdiye kadarki en güçlü eleştirisini de takip ediyor. Ayrıca AB, İsrail ile mevcut olan ticaret anlaşmasının resmi bir incelemesini başlattı ve 23 Haziran'da Brüksel'de yapılacak AB dışişleri bakanları toplantısında "seçenekler" sunulacağı [paylaşıldı](#).

BM kurumları, geçen hafta hafifletilen yaklaşık üç aylık İsrail ablukasının ardından Gazze'nin iki milyonluk nüfusunun felaket düzeyinde açlıkla karşı karşıya olduğu konusunda uyardı. İsrail ve ABD, tartışmalı yeni bir grup olan Gazze İnsani Yardım Vakfı (GHF) tarafından yönetilen yeni bir yardım dağıtım sistemini destekliyor. GHF'nin yardım dağıtım sistemi, ABD güvenlik yüklenicilerini kullanıyor ve BM'yi atlıyor; BM bunu etik dışı ve uygulanamaz olarak [reddediyor](#).

Bu arada, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu yaptığı açıklamada, İsrail birlikleri Hamas'la başka yerlerde savaşmaya devam ederken Gazze'nin tüm nüfusunu bölgenin güneyindeki "steril bölgeye" taşıma planlarını yineledi. Ayrıca Gazze nüfusunun çoğunun diğer ülkelere "gönüllü göçünü" kolaylaştırma sözü verdi – ancak bu girişim zorla sınır dışı etme olarak yorumlanıyor.

Küresel Jeopolitik Görünüm: Hindistan-Pakistan Çatışması*

22 Nisan'da Hindistan'ın idaresindeki Cammu Keşmir'in Pahalgam bölgesindeki silahlı saldırılar sonucunda 26 kişinin hayatını kaybetmesi, Hindistan ve Pakistan'ı bir kez daha savaşın eşiğine getirdi. Saldırıyı düzenleyenlerin "Pakistan'dan geldiği" suçlamasında bulunan Hindistan, Pakistan vatandaşlarına yönelik vize hizmetlerini ve İndus Suları Anlaşması'nı askıya aldığını duyurdu. Pakistan ise suçlamaları reddederek İndus Suları Anlaşması'nın dışına çıkılmasını "savaş nedeni" sayacağını [ilan etti](#).

* Dr. Yunus Karaağaç , Arel USAM, yunuskaraagac@arel.edu.tr

Söz konusu karşılıklı suçlamalar Nisan ayı sonundan başlayarak çatışmaya evrildi. Hindistan Ordusu, Pakistan kontrolündeki Keşmir'de çeşitli hedeflere yönelik koordineli füze ve hava saldırıları gerçekleştirirken, Pakistan'da, beş Hint savaş uçağını düşürdüğünü iddia etti. Olaylarda onlarca sivil hayatını kaybederken, kontrollü tırmanma Mayıs ortasında ateşkes ile neticelendi. Bu kriz, iki ülkenin iktidarlarının on yıllardır bu tür gerginliklerde ölçülü/temkinli hamleler yaparak iç kamu oylarını tatmin edip kırılğan yönetimlerini konsolide etmelerinin ve kontrollü tırmanmayı yürütmelerinin son örneği olmuştur.

Keşmir üzerindeki anlaşmazlık Güney Asya'daki dekolonizasyon sürecinde ortaya çıkmıştır. İngiliz sömürgesi Hindistan 1947'de bağımsızlığını kazandığında, iki ayrı devlete bölündü: Hinduların ön planda olduğu Hindistan ve ağırlıklı olarak Müslüman olan Pakistan. Pakistan, Hindistan topraklarıyla ayrılmış Doğu Pakistan ve Batı Pakistan olmak üzere birbirine bitişik olmayan iki bölgeden oluşuyordu. Nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ancak lideri Hindu olan Cammu Keşmir eyaleti hem Hindistan hem de Batı Pakistan ile sınırları paylaşıyordu. Eyaletin hangi ulusa ait olacağı konusundaki tartışma 1947-48 yıllarında ilk Hindistan-Pakistan Savaşı'na yol açmış ve Birleşmiş Milletler arabuluculuğunda [sona ermiştir](#). “Hint Keşmir'i” ya da sadece ‘Keşmir’ olarak da bilinen Cammu Keşmir, Hindistan Cumhuriyeti'ne katılmış ancak Pakistan Hükümeti, çoğunluğu Müslüman olan eyaletin Pakistan'a ait olduğunu savunmaya devam etmiştir.

Sosyal, ekonomik, askeri ve siyasi kulvarlarda devam eden iki ülke arasındaki rekabet, 1965 yılında, 1971 yılında ve 1999 yılında tekrar sıcak savaş seviyesine yükselmiştir. Her ikisi de nükleer güce sahip olan Hindistan ve Pakistan, sınırlarına naklettikleri yüzbinlerce asker/silah ile Keşmir sorununa çözüm bulmaktan son derece uzak bir görünüm içindedir. Hindistan kontrolündeki bölgede insan hakları ihlalleri ve devlet destekli şiddet ön planda yer almakta, Pakistan ise düşük yoğunluklu çatışma sürecini [sürdürmektedir](#). Takınılan dinî ve ideolojik tutum, iki tarafı da uzlaşma seçeneğinden uzaklaştırmaktadır.

Küresel Ekonomik Görünüm: Savaş Ekonomisi ve Finansal Sistem - Belirsizlik ve Risk Dinamikleri*

Savaşlar, yalnızca cepheadaki gelişmelerle sınırlı kalmayan, toplumların ekonomik yapılarında kalıcı etkiler bırakan çok boyutlu krizlerdir. Bu yazıda, savaşların özellikle finansal piyasalar ve bankacılık sistemi üzerindeki etkileri incelenecek; yatırım davranışlarındaki değişimlerden merkez bankalarının para politikası tepkilerine kadar geniş bir yelpazede analiz yapılacaktır. Amaç, savaş ortamında ekonomik kırılğanlıkları anlamak ve bu bağlamda finansal aktörlerin karar mekanizmalarını değerlendirmektir.

* Nil Tuana KOÇ –Finans ve Bankacılık Bölümü Öğrencisi
Eren SERDAR - Finans ve Bankacılık Bölümü Öğrencisi
Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU – İİBF – Finans ve Bankacılık

Savaşlar yalnızca askeri ya da siyasi sonuçlar doğurmakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik yapılar üzerinde de derin etkiler yaratır. Ekonomi ile savaş arasındaki ilişki çok yönlüdür ve özellikle finansal piyasalar ile bankacılık sektörü üzerinde belirgin yansımalar gösterir. Bu etkiler, üretim, tüketim, ticaret, yatırım ve kamu maliyesi gibi birçok temel ekonomik alanı [doğrudan etkiler](#). Örneğin, savaşın başlamasıyla birlikte enerji fiyatlarında yaşanan ani artış, hem üretim maliyetlerini hem de genel enflasyon oranlarını artırabilir. Ayrıca savaşın süresi, yoğunluğu ve coğrafi etkisi, ekonomik sonuçların büyüklüğünü belirleyen kritik faktörler arasında yer alır.

Savaş dönemlerinde üretim faktörlerinin önemli bir kısmı askeri ihtiyaçların karşılanmasına tahsis edilir. İnsan gücünün cepheye yönlendirilmesi ve kaynakların savunma amaçlı kullanılması, sivil üretimin azalmasına ve arz-talep dengesinin bozulmasına yol açar. Bu durum, fiyat artışlarına ve halkın satın alma gücünün zayıflamasına neden olabilir. Özellikle enerji, gıda ve ilaç gibi kritik sektörlerde yaşanan arz daralmaları, toplumsal refahı ciddi şekilde [tehdit eder](#). Örneğin, İkinci Dünya Savaşı sırasında birçok ülkede gıda kıtlığı yaşanmış ve bunun sonucu olarak da karne sistemi gibi olağanüstü tedbirler uygulanmıştır. Modern savaşlarda da benzer etkiler, farklı şekillerde kendini göstermeye devam etmektedir.

Savaş ekonomisinde kamu harcamaları genellikle askeri alana kaydırılırken, eğitim, sağlık ve altyapı gibi sosyal alanlara ayrılan bütçeler azalır. Bu durum, uzun vadeli ekonomik büyümeyi zayıflatır. Aynı zamanda özel sektör üreticileri savaş riskine karşı temkinli davranarak yatırım kararlarını erteleyebilir veya mevcut sermayelerini yurtdışına transfer etmeyi tercih edebilir. Bu tür davranışlar, sermaye hareketlerinde düzensizliklere ve ekonomik istikrarsızlıklara yol açabilir.

Finansal piyasalar savaş dönemlerinde yüksek belirsizlikle karşı karşıya kalır. Bu belirsizlik, yatırımcıların davranışlarında önemli değişikliklere neden olur. Güvensiz ortamda yatırımcılar riskli varlıklardan kaçarak döviz, altın ve devlet tahvilleri gibi güvenli limanlara yönelir. Bu durum, sermaye piyasalarında dalgalanmalara, hisse senedi değerlerinde düşüşe ve yabancı sermaye çıkışına neden olur. Böylece döviz kurları üzerinde baskı oluşur ve ekonomik kırılğanlık artar. Nitekim Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ilk haftasında Moskova Borsası %30'dan fazla değer kaybetmiş, yatırımcılar yoğun biçimde altına ve dolar bazlı varlıklara [yönelmiştir](#).

Bu gelişme, portföy teorisine göre riskten kaçınma davranışının klasik bir yansımasıdır. Teoriye göre yatırımcılar, kriz dönemlerinde riskli varlıklardan uzaklaşıp düşük getiri sağlasa da daha güvenli olan varlık sınıflarına yönelerek sermayelerini korumayı önceliklendirirler. Ayrıca savaşın coğrafi kapsamı, süresi ve küresel etkileri gibi değişkenler, yatırımcı algısını doğrudan etkileyen önemli unsurlardır. Uluslararası yatırım fonları, savaş bölgesine yakın ülkelerdeki piyasaları da riskli olarak değerlendirerek bu pazarlardan çıkış yapabilir. Bu da sadece savaşan tarafları değil, çevre ülkeleri de finansal olarak etkileyen zincirleme bir [tepki doğurur](#). Örneğin, Orta Doğu'daki çatışmalar yalnızca bölgesel değil, aynı zamanda küresel petrol fiyatlarını etkileyerek dünya ekonomisinde büyük dalgalanmalara neden olmuştur.

Bankacılık sektörü açısından değerlendirildiğinde, savaş ortamı kredi risklerinin artmasına ve ekonomik faaliyetlerin yavaşlamasına yol açar. Bu süreçte bankalar daha temkinli hareket eder; kredi verme koşulları sıkılaşır ve likidite yönetimi ön plana çıkar. Risk primi yükselir, borçlanma maliyetleri artar ve reel sektöre sağlanan finansman hacmi [daralabilir](#). Tüketici güveni azalırken bireylerin borçlanma eğiliminde düşüş yaşanır. Aynı zamanda firmalar da belirsizlikten dolayı kredi taleplerini azaltabilir. Bu gelişmeler, bankaların aktif kalitesinde bozulmalara ve kârlılığın düşmesine [neden olur](#).

Ayrıca sınır ötesi işlemlerde artan jeopolitik riskler, uluslararası bankacılık ilişkilerini de sekteye uğratabilir. Günümüzde dijital bankacılık altyapılarının savaş dönemlerinde siber saldırılarla hedef alınması da bankacılık sistemini tehdit eden modern bir risk unsurudur. Bu bağlamda, finansal kurumların siber savunma kapasiteleri ulusal güvenlik açısından stratejik önem taşır. Siber güvenliğe yapılan yatırımlar, yalnızca finansal değil, aynı zamanda ülkesel ekonomik güvenliğin korunması açısından da [önemlidir](#).

Merkez bankaları ise savaş dönemlerinde genellikle genişlemeci para politikaları uygular. Faiz oranları düşürülerek piyasaya likidite sağlanır ve ekonomik faaliyet desteklenmeye çalışılır. Ancak bu tür müdahaleler, özellikle uzun vadede enflasyon ve faiz istikrarı açısından riskler doğurabilir. Para arzındaki artış, savaşın yol açtığı arz şoklarıyla birleştiğinde fiyat istikrarını tehdit eder. Bu durum, stagflasyon riskini beraberinde getirir: yani durgunlukla birlikte yüksek enflasyon süreci [yaşanabilir](#). Özellikle ithalat bağımlılığı yüksek olan ekonomilerde döviz kurları üzerindeki baskı, maliyet enflasyonunu daha da tetikleyebilir.

Merkez bankaları bu koşullar altında para politikası setlerini yeniden gözden geçirmek zorundadır. Gerekirse döviz müdahaleleri, faiz artışları ya da zorunlu karşılık oranlarında değişikliğe giderek piyasaları dengelemeye çalışabilirler. Ancak bu politika tercihlerinin maliye politikasıyla uyum içinde yürütülmemesi durumunda sınırlı etki yaratabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca merkez bankalarının iletişim stratejileri de yatırımcı güveni açısından kritik rol oynar. Kriz dönemlerinde şeffaflık, öngörülebilirlik ve zamanında bilgilendirme, para politikalarının etkinliğini büyük ölçüde [artırabilir](#).

Sonuç olarak, savaş ile ekonomi arasında güçlü ve çok boyutlu bir ilişki bulunmaktadır. Savaşlar yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda ekonomik zararlar da doğurur. Finansal piyasalar, bankacılık sektörü ve merkez bankaları bu süreçten doğrudan etkilenir. Savaş dönemlerinde yatırımcı davranışları değişir, risk algısı yükselir ve finansal istikrar tehdit altına girer. Finans ve bankacılık alanında çalışan ya da bu alanda eğitim gören bireylerin, savaşın ekonomik etkilerini analitik ve disiplinler arası bir bakış açısıyla değerlendirebilmesi büyük önem taşır. Bu tür bir perspektif, kriz dönemlerinde doğru politika ve yatırım kararlarının alınmasında belirleyici bir rol oynayacaktır. Aynı zamanda ekonomik dayanıklılığı artırmak, savaşların yaratabileceği yıkımı minimize etmek açısından da kritik önemdedir.

Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya *

ABD

Mayıs 2025 itibarıyla ABD'nin küresel ekonomik görünümü, iç ve dış dinamiklerin etkisiyle belirsizlikler ve risklerle şekilleniyor. Uluslararası Para Fonu (IMF), ABD ekonomisinin 2025'te yüzde 1,8 büyümesini bekliyor; bu, Ocak 2025'teki tahminden 0,9 puan daha düşük. Bu revizyon, ABD'nin yeni tarifelerinin üretkenliği kalıcı olarak düşürmesi ve fiyat baskılarını artırmasıyla ilişkilendiriliyor. ABD'nin ticaret politikaları, küresel ticaretin büyümesini yüzde 3,8'den yüzde 1,7'ye düşürerek dünya genelinde talep daralmasına [yol açtı](#). Özellikle Çin ve Avrupa Birliği gibi büyük ticaret ortakları, ABD'nin yeni tarifelerine karşılık olarak kendi önlemlerini aldı. Bu durum, küresel tedarik zincirlerinde belirsizlikleri artırdı ve yatırımcı güvenini sarstı.

ABD'nin iç piyasasında ise, faiz oranlarının sabit tutulması ve potansiyel faiz indirim beklentileri, ekonomik riskleri dengelemeye yönelik adımlar olarak görülüyor. Ancak yüzde 3,4'lük enflasyon oranı ve Moody's tarafından yapılan kredi notu indirimi, finansal piyasalarda güven kaybına neden oldu. Bu durum, ABD Hazine tahvilleri ve dolar endeksi arasında uyumsuzluklara yol açarak yatırımcıları tedirgin etti. Sonuç olarak, Mayıs 2025 itibarıyla ABD'nin küresel ekonomik görünümü, iç ve dış faktörlerin etkisiyle belirsizlikler ve risklerle şekilleniyor. Ticaret politikaları ve finansal göstergelerdeki olumsuz gelişmeler, ABD ekonomisinin küresel düzeydeki rolünü ve istikrarını sorguluyor.

Avrupa

Mayıs 2025 itibarıyla Avrupa ekonomisi, artan ticaret gerilimleri, yüksek enflasyon ve zayıf iç talep gibi faktörlerle zorlu bir dönemden geçiyor. IMF ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), bölge için büyüme beklentilerini aşağı yönlü revize etti. IMF, Euro Bölgesi için 2025 büyüme tahminini yüzde 0,8'e indirirken, 2026 için yüzde 1,2 olarak öngörüyor. Bu düşüş, ABD'nin yüksek oranlı tarifelerinin etkisiyle zayıflayan dış talep ve artan belirsizliklerden [kaynaklanıyor](#). Alfred Kammer, IMF Avrupa Direktörü, "Ticaret gerilimleri ve finansal sıkılaşma, iç talep toparlanmasını zayıflatıyor" dedi.

OECD de benzer şekilde Euro Bölgesi büyüme tahminini yüzde 1'e çekti. Almanya'nın büyüme beklentisi yüzde 0,4'e düşerken, Fransa ve İtalya için sırasıyla yüzde 0,8 ve yüzde 0,7'lik büyüme öngörülüyor. Ancak İspanya, yüzde 2,6'lık büyüme ile bölgedeki en parlak nokta olarak öne çıkıyor. Enflasyon, Euro Bölgesi genelinde yüzde 2,2 seviyesinde kalmaya devam [ediyor](#). Ancak hizmet sektöründeki yüksek fiyat artışları ve sıkı iş gücü piyasaları, çekirdek enflasyonun hedeflerin üzerinde kalmasına neden oluyor.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), bu zorlu ortamda faiz indirimlerine gitmeyi planlıyor. ECB'nin politika faizini 2025 sonuna kadar yüzde 2'ye çekmesi bekleniyor. Sonuç olarak, Mayıs 2025 itibarıyla Avrupa ekonomisi, ticaret gerilimleri, yüksek enflasyon ve zayıf iç talep gibi zorluklarla [karşı karşıya](#). Bölgedeki büyüme beklentileri aşağı yönlü revize edilirken, ECB'nin faiz indirimleri ve yapısal reformlar, toparlanma çabalarını desteklemeye çalışıyor.

Asya

Mayıs 2025 itibarıyla Asya ekonomisi, artan ticaret gerilimleri ve iç talep zayıflığı gibi zorluklarla karşı karşıya kalırken, bölgesel farklılıklar büyümeyi şekillendiriyor. IMF, Asya-Pasifik bölgesinin 2025'te yüzde 3,9 büyümesini öngörüyor; bu, 2024'teki yüzde 4,6'lık büyümeden belirgin bir yavaşlama anlamına geliyor. Büyümeyi aşağı çeken faktörler arasında ABD'nin uyguladığı yüksek tarifeler, zayıf dış talep ve iç tüketimdeki duraklama [yer alıyor](#). Çin, bölgedeki en büyük ekonomi olarak, 2025'te yüzde 4 büyüme bekliyor. Tüketici güvenindeki düşüş ve emlak sektöründeki zorluklar, iç talebi baskılayan unsurlar arasında. Ancak, hükümetin uyguladığı mali teşvikler ve altyapı yatırımları, büyümeyi desteklemeye çalışıyor.

Hindistan, daha dirençli bir büyüme sergileyerek 2025'te yüzde 6,2 büyüme bekliyor. Yüksek kamu yatırımları ve güçlü iç talep, büyümeyi destekleyen faktörler arasında. Ancak, dış ticaretin zayıflaması ve küresel belirsizlikler, büyüme üzerinde baskı oluşturabilir. Gelişmiş Asya ekonomileri, Japonya, Güney Kore ve Avustralya gibi ülkelerde, iç talep ve yatırımların desteklediği bir büyüme eğilimi [gözlemleniyor](#). Ancak, ABD'nin tarifelerinin etkisi ve küresel ticaretin yavaşlaması, bu ekonomileri de olumsuz etkiliyor. Sonuç olarak, Asya ekonomisi 2025'te karmaşık bir görünüm sergiliyor. Bölgesel farklılıklar ve küresel ticaretin etkisi, büyüme beklentilerini şekillendiriyor. Politika yapıcılar, iç talebi destekleyici önlemler ve dış ticaret ilişkilerini güçlendirici stratejilerle bu zorluklara yanıt vermeye çalışıyor.

* Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU – İİBF – Finans ve Bankacılık

Küresel Çevresel Görünüm: Arktik Bölgesinde Ortalamanın Üzeri Sıcaklık Bekleniyor*

Dünya Meteoroloji Örgütü'nün (WMO) raporuna göre, dünyanın önümüzdeki beş yıl içinde daha fazla rekor sıcaklıklar yaşaması bekleniyor ve Arktik bölgesindeki ısınmanın küresel ortalamanın üç katından fazla olması öngörü- lüyor. WMO, bu yıldan 2029'un sonuna kadar, küresel olarak ortalama yüzeye yakın sıcaklığın 1850-1900 yıllarındaki sanayi öncesi seviyelerden 1,2 C ila 1,9 C arasında daha yüksek olacağını tahmin edildiğini söyledi ve bunun daha da aşırı hava koşullarını tetikleyeceğini ekledi. Açıklamada, "Bir derecelik ısınmanın her ilave kesri daha zararlı sıcak hava dalgalarına, aşırı yağış olaylarına, yoğun kuraklıklara, buz tabakalarının, deniz buzunun ve buzulların erimesine, okyanusun ısınmasına ve deniz seviyelerinin yükselmesine neden olmaktadır" denildi.

Kuzey Kutbu'nda öngörülen ortalamanın üzerindeki ısınma, Kuzey Kutbu ve kuzeybatı Pasifik Okyanusu'ndaki buz erimesini hızlandıracaktır. Raporda, Kuzey Kutbu'ndaki ısınmanın önümüzdeki beş kış boyunca küresel ortalama- nın üç buçuk katından fazla, en son 30 yıllık temel dönemdeki ortalama sıcaklığın 2,4 C üzerinde olacağını tahmin edildiği belirtildi. WMO raporunda, genel küresel sıcaklıkların on yılın sonuna kadar rekor seviyelerde ya da bu seviye- lere yakın seyredeceği [belirtildi](#). Meteoroloji ajansına göre, 2025-2029 yılları arasında Sahel, Kuzey Avrupa, Alaska ve Kuzey Sibiryâ dâhil olmak üzere dünyanın bazı bölgelerinde ortalamanın üzerinde yağış öngörülürken, Amazon'da bu sezon ortalamanın üzerinde kurak koşullar [öngörü-lüyor](#).

Küresel Teknolojik Görünüm: Yapay Zekâ Grok'un Gizli Ajanda İddiaları

Elon Musk'ın yapay zeka şirketinin geliştirdiği ve sosyal medya platformu X ile entegre çalışan sohbet botu Grok AI, önceki günlerde arıza vererek kullanıcıların sorularını alakasız yanıtlar vermeye başladı. Grok'un Güney Afrika'daki beyazlara yönelik soykırım uygulandığı ve anaakım medyaya güvenmemek gerektiği yönünde konuşması dikkatleri çekti. Nitekim Grok'un dile getirdiği tüm bu iddialar, ABD Başkanı Donald Trump'ın ve yakın müttefiki Musk'ın politika ve görüşleriyle son derece [uyumluydu](#).

* Dr. Yunus Karaağaç , Arel USAM, yunuskaraagac@arel.edu.tr

Örneğin Grok, benekli bir domuz yavrusunun videosunu analiz etmesini isteyen kullanıcıya "Güney Afrika'daki beyaz soykırımı konusu oldukça tartışmalıdır. Beyaz çiftçilerin sistematik olarak hedef alındığı iddiaları var," yanıtını verdi. Bu yanıt daha sonra kaldırıldı. Bir diğer örnekte de Apartheid karşıtı bir şarkı olan "Kill the Boer"e yapılan gön- dermeler hakkında bir dizi cevap verdi. Musk'ın kendisi de Güney Afrika kökenli bir ABD vatandaşı ve uzun süredir beyaz soykırımıyla ilgili iddialarını herhangi bir kanıt sunmadan dile getiriyor. Bu iddiaları son dönemde Trump da sahipleniyor. Hatta ABD Başkanı, Güney Afrikalı beyaz çiftçilere, zulme ve ayrımcılığa uğradıkları iddiasıyla mülteci statüsü verdi. Bu fırsattan yararlanmak isteyen Güney Afrikalı beyazlar son günlerde ABD'ye göç etmeye başladı. Öte yandan, 1940'ların sonundan 1990'ların başına kadar Güney Afrika'nın acımasız apartheid sistemini yaratan ve sürdü- renlerin beyaz etnik azınlık 'Afrikanerler' olduğu biliniyor. Bu yüzden Trump'ın hamlesi insan hakları grupları tarafın- dan sert [eleştiriliyor](#).

Küresel Toplumsal Cinsiyet Görünümü: AB Cinsiyet Eşitliği Raporu 2025*

Daha fazla adalet ve eşitlik için çabalayan bir dünyada, Avrupa Birliği'nin 2025 Cinsiyet Eşitliği Raporu, hem kaydedilen ilerleme hem de devam eden zorluklar hakkında güçlü bir yansıma sunuyor. Raporun merkezinde rahatsız edici bir konu var: Cinsiyete dayalı şiddet (GBV) yaygın ve köklü olmaya devam ediyor. 2024'te AB genelinde yapılan bir ankete göre, üç kadından biri yetişkinlikte fiziksel veya cinsel şiddete ve beşte biri aile içi şiddete maruz [kalmıştır](#). AB'nin yaklaşımı ayrıca kesişimselliği benimseyerek yaş, etnik köken, engellilik ve sosyoekonomik statünün cinsiyete dayalı ayrımcılığı yoğunlaştırdığını kabul ediyor. Bununla birlikte, kültürel inançlar inatçı bir engel olmaya devam ediyor. Eurobarometer anketleri, AB katılımcılarının neredeyse dörtte birinin, kadınların kamusal alanda güçlü fikirler ifade etmesini hala çekici bulmadığını, bunun da açık bir kuşak ayrımı olduğunu ortaya koyuyor: genç erkeklerin genç kadınlara göre modası geçmiş cinsiyet normlarını destekleme olasılığı [daha yüksek](#).

Umut verici haberler de var - 2023, AB'de kadın istihdam oranının yüzde 70'i aştığı ilk yıl oldu. Ancak, özellikle anneler arasında ve Güney ve Doğu Avrupa'da yüzde 10,2 puanlık bir cinsiyet istihdam farkı devam ediyor. Ücretsiz bakım işi, kadınları orantısız bir şekilde etkilemeye devam ediyor ve çalışan annelerin neredeyse üçte birini yarı zamanlı işlere iterken, babaların sadece yüzde 5'ini etkiliyor. Göçmen kadınlar daha da büyük engellerle karşı karşıyadır. 2023'te AB dışı ülkelerden gelen kadınların istihdam oranları AB doğumlu akranlarından 20 puan daha düşüktü ve yüzde 43'ü eğitim seviyelerinin altındaki pozisyonlarda [çalışıyordu](#). Bu eşitsizlikleri gidermek için AB, sübvansiyonlu çocuk bakı- mı, daha adil ebeveyn izni ve iş tutma programları uyguladı. Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü'ne (EIGE) göre, cinsiyet istihdam açığını kapatmak AB'nin genel istihdam oranını 2050'ye kadar yüzde 80'e [çıkabilir](#).

AB nüfusunun yarısından fazlasını oluşturmalarına rağmen, kadınlar liderlik rollerinde yeterince temsil edil- miyor. Ulusal parlamenterlerin yalnızca üçte biri kadın ve aynı dengesizlik kurumsal yönetimde de mevcut. Kadınlar Yönetim Kurullarında Direktif artık büyük şirketlerde cinsiyet kotasını uygulamak için uygulanıyor ve bu, mentorluk programları, girişimcilik girişimleri ve STEM alanlarında kadınlara yönelik hedefli destekle [destekleniyor](#).

* Dr. Yunus Karaağaç , Arel USAM, yunuskaraagac@arel.edu.tr

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR

UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

(AREL USAM)

İLETİŞİM:

Genel Yayın Yönetmeni/Sorumlu Müdür : Prof. Dr. Oktay BİNGÖL, Müdür, oktaybingol@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1622

Sorumlu Müdür Yardımcısı : Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU, Müdür Yrd. selmasekercioglu@arel.edu.tr, 0850 850 27 35– 1623

Editör : Dr. Yunus KARAAĞAÇ, Stratejik Araştırmalar Uzmanı, yunuskaraagac@arel.edu.tr 0850 850 27 35-1647

Tasarım : Sinem KARATAŞ ARI, İdari İşler Uzmanı, sinemkaratas@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1648

Bu Sayıya Katkı Sunanlar :

Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU – İİBF – Finans ve Bankacılık

Nil Tuana KOÇ –Finans ve Bankacılık Bölümü Öğrencisi

Eren SERDAR - Finans ve Bankacılık Bölümü Öğrencisi

ADRES:

Türkoba Mahallesi Erguvan Sokak No:26 / K 34537 Tepekent – Büyükçekmece

İstanbul-Türkiye

arelusam@arel.edu.tr

arelusam01@gmail.com